

De kerk

De kerk van Hitzum is vermoedelijk in de 10e of 12e eeuw uit tufsteen opgetrokken. Volgens een inscriptie op een steen in de Noordermuur is de kerk in 1591 aanzienlijk verbeterd. In 1819 wordt de zadeldaktoeren vervangen door een spitse toren. In 1883 wordt de oude kerk vervangen door een nieuw gebouw. Onder de vloer zijn mogelijk nog grafstenen van geestelijken en van de families Roorda en Hemmema. De klok is in 1637 door Jacob Noteman in Leeuwarden gegoten.

Rienck Hemmema

Op oude kaarten vinden we aan de Noordkant van Hitzum de stinzen van de familie's Gratinga en Roorda. De stelpboerderij en rijksmonument "Roordastate" herinnert hier aan. De vruchtbare adellijke gronden met veel fruitbomen, kwamen later in bezit van Rienck Hemmema. Het dagboek van Rienck Hemmema uit 1569 staat bekend als één van de oudste agrarische boekhoudingen ter wereld. Het boek geeft een uniek en bijna dagelijks beeld van zijn boerderijwerkzaamheden en van de opbrengsten en uitgaven.

Boerderij Roordastate

Het kaatsen

Naast het dorps huis is het kaatsveld de ontmoetingsplek van het dorp. Elk jaar wordt begin augustus in Hitzum de Ald-Meiers Partij gehouden, met als prijs de wisseltrofee "De Sulveren Pong". Het is de belangrijkste kaatswedstrijd voor meisjes van 14 t/m 16 jaar.

Hitzum is één van de laatste plaatsen in Fryslân waar nog het Dokkumerkaatsen wordt beoefend. Meestal op straat en met een zachte bal. Bij deze variant wordt de bal bij het opslaan eerst via een bord gespeeld. De tegenpartij staat in vakken met een puntenverdeling.

Hitsumer Folksliet

*Dêr't de griene greiden blomkje
Tusken stêd en Achlum yn
Dêr leit jimmer 't âlde doarpke
Sa frij en rom yn sinneskyn
Dêr't it fee sa freedsum weidet
Simmers oan 'e buorren ta
Dêr leit Hîsum, 't âlde doarpke
Dêr 'wy as bern al boarte ha.*

*Dêr't de tsjerke jin fan fierren
Wûst it paad nei 't âlde plak
Dêr't de moaie toer wat skrutten
Ústekt boppe mannich dak
Dêr't it lieden fan de klokken
Oeren fier fertelt yn 't rûn
Dêr leit Hîsum, 't âlde doarpke
Wy binne dochs mei dy sa wiis.*

*Dêr't de markels en de einen
Swimme tusken 't griene reid
Dêr't de dauwe simmerjous sa
Drôgjend oer de fjilden leit
Dêr't winters rêde skonken skreppes
Op it spegelglêde iis
Dêr leit Hîsum, 't âlde doarpke
Wy binne dochs mei dy sa wiis.*

Het dorps huis

Het dorps huis aan de Kerkbuurt is het sociale middelpunt. Het biedt onderdak aan de vele verenigingen. Daarnaast geeft het met diverse ruimtes en een groot aantal vrijwilligers gelegenheid tot veel activiteiten. Bij de uitbreiding in 2015, richting het kaatssterrein, heeft ook de kaatsvereniging hier een permanent onderdak gekregen. Tijdens de wintermaanden heeft het dorps huis wekelijks een café/ontmoetingsavond.

De stoomtram

In 1902 werd een tramverbinding aangelegd van Franeker naar Bolsward voor vervoer van personen en goederen. In Hitzum o.a. voor vee dat op vrijdag naar de veemarkt in Leeuwarden moest. Personenvervoer was duur en werd weinig gebruikt. Een retourticket Franeker kostte 15 cent! De laatste tram reed in 1939 langs Hitzum. De oorspronkelijke trambaan is nu de fietsverbinding met Franeker, het Hitzumer Binnenpad. Restanten van de oude spoorbruggen zijn hier en daar nog in het veld te herkennen.

Agrarisch Hitzum

Rond 1950 waren er rond Hitzum nog 33 boerderijen. De ene boer met meerdere arbeiders, de ander met enkele koeien en een baan ernaast. Bijna allemaal hadden ze een gemengd bedrijf (melkvee en akkerbouw). De eerste tractor in Hitzum werd in 1939 aangeschaft voor 1500 gulden. Door de opkomst van mechanisatie bij de boeren kan één man het werk doen wat vroeger door velen werd gedaan. De arbeiders verruilden hun werk voor een functie in de opkomende industrie. Hier waren de lonen hoger en had men zondags vrij. De kleinere boerderijen hebben nu veelal een woonfunctie gekregen, de grotere hebben zich ontwikkeld tot moderne melkveehouderijen.

Kijk voor informatie over Hitzum ook op onze dorpswebsite: www.hitzum.com en voor foto's op www.dorpsarchieven.nl. De informatieborden zijn mogelijk gemaakt door stichting Yn 'e Ijfte en Dorpsbelang Hitzum.

De scholen

Een openbare school stond tot 1965 aan de Hoofdweg. Christelijk onderwijs werd vanaf 1885 gegeven op de school in de Kerkbuurt (nu het dorps huis). In 1930 verhuisde deze school naar een nieuw gebouw aan de Hoofdweg. In 2010 werd deze school gesloten omdat het minimale leerlingenaantal niet meer werd gehaald. Op de oude foto, leerlingen voor de openbare school en geheel rechts nog net de (nieuwe) christelijke school. In de huisjes van Kerkbuurt 7 en 9 was vanaf 1865 (zie de gevelsteen) enige tijd een Nijverheidsschooltje gevestigd

Ondernemers

Hitzum kende vroeger meerdere ambachtelijke bedrijven en winkeltjes. Er waren o.a. bakkerijen, een fietsmaker, een slachterij, een smederij, een vervoersbedrijf, een timmerman en een benzinepomp annex taxibedrijf. Overigens deed vroeger de vrouw vaak de winkel en had de man ander werk. De laatste winkel stond in de Kerkbuurt en sloot in 1987. Op diverse plaatsen in Hitzum zijn café's geweest. Het laatste café (in het gebouw van de voormalige openbare school en later de locatie van de Hitzumer Automobiel Centrale aan de Hoofdweg) is in 2000 gesloten.

Melk ging vroeger over het water naar de coöperatieve melkfabriek in Achlum.

Bij de boerderij was vaak een "stolt". Een trapje aan het water voor het inladen van de melkbussen en voor het schoonspelen van de lege bussen.

